

Populärvetenskaplig sammanfattning

Huvudbudskap

Forskning visar att det finns ett samband mellan exponering för luftburna ämnen i arbetsmiljön och förekomst av kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL).

Slutsatser

Efter att ha granskat den vetenskapliga litteraturen har SBU dragit följande slutsatser:

- Det finns ett samband mellan exponering för *oorganiskt, organiskt* eller *ospecificerat damm* samt *gaser och ångor* i arbetsmiljön och ökad förekomst av KOL.
- Det vetenskapliga underlaget räcker inte för att avgöra om det finns ett samband mellan exponering för *bekämpningsmedel* i arbetsmiljön och förekomst av KOL. Ytterligare forskning behövs.

Hur kan de viktigaste resultaten förstås?

Kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL) förekommer hos sju till tio procent av den vuxna befolkningen i världen. Det är en bestående sjukdom i andningsorganen, som kan vara fortskridande. KOL beräknas vara den tredje vanligaste dödsorsaken i världen. Den vanligaste kända orsaken till KOL är tobaksrökning, men även personer som aldrig har rökt kan utveckla sjukdomen. Faktorer i arbetsmiljön, såsom ämnen som andas in under längre tid, har samband med ökad förekomst av KOL. Det är viktigt att undersöka eventuell exponering för skadliga ämnen i arbetsmiljön för de personer som utreds för KOL. I rapporten presenteras resultat på grupp-nivå, sådana resultat kan inte ersätta en bedömning som görs utifrån individens situation.

Vad handlar rapporten om?

Syftet med den här systematiska översikten är att utvärdera sambandet mellan olika luftburna exponeringar i arbetsmiljön och KOL. Rapporten utgår från fem övergripande kategorier: oorganiskt damm (exempelvis stendamm), organiskt damm (exempelvis trädamm), ospecificerat damm (som inte kan kategoriseras som vare sig organiskt eller oorganiskt), gaser och ångor (exempelvis lösningsmedel), samt bekämpningsmedel. Vi undersökte förekomst av samband med hänsyn tagen till kön, ålder och tobaksrökning.

Vilka studier ligger till grund för resultaten?

Resultaten bygger på 54 studier publicerade från år 2001 och framåt. Den senaste litteratursökningen gjordes i augusti 2024. I översikten ingår studier från hög- och medelinkomstländer, främst från Nordamerika, Europa och Asien. Sambandet mellan exponering i arbetsmiljön och sjukdomen KOL undersöktes med olika typer av observationsstudier (longitudinella, fall-kontroll, tvärsnitt). I studierna ingår personer med olika grad av exponering som jämfördes med personer med lägre eller ingen exponering i arbetsmiljön.

Innehållsdeklaration

Denna publikation innehåller:

- ✓ En eller flera systematiska översikter.
- SBU använder en noggrann process för att säkerställa att våra resultat är vetenskapligt väl underbyggda. För den här rapporten har vi gjort följande:

Tagit fram ett vetenskapligt underlag tillsammans med externa sakkunniga:

- ✓ Gjort en strukturerad och uttömmande litteratursökning
- ✓ Granskat om studierna vi hittat är relevanta
- ✓ Granskat om det finns metodbrister i studierna som skulle kunna påverka resultaten och ge risk för snedvridning
- ✓ Vägt samman resultat från studier med låg eller måttlig risk för snedvridning
- ✓ Bedömt hur tillförlitligt det sammanvägda resultatet är

Följande personer har granskat och bedömt rapporten och dess resultat:

- ✓ Externa sakkunniga
- ✓ SBU:s kvalitetssäkringsgrupp
- ✓ SBU:s vetenskapliga råd

Projektgrupp

Sakkunniga

- Lena Andersson, yrkeshygieniker, docent, Arbets- och miljömedicin, Universitetssjukhuset Örebro och Institutionen för medicinska vetenskaper, Örebro Universitet

- Jonas Brisman, överläkare, docent, Avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa Göteborgs universitet
- Anne Lindberg, överläkare, professor, Institutionen för folkhälsa och klinisk medicin, Umeå Universitet och Lung- och allergisektionen, Sunderby sjukhus, Luleå
- Pernilla Wiebert, yrkeshygieniker, medicine doktor, Centrum för arbets- och miljömedicin, Region Stockholm och Institutet för miljömedicin, Karolinska Institutet

SBU

- Martin Norman, projektledare
- Leif Strömwall, biträdande projektledare (från och med 2024-04-19)
- Johan Wallin, biträdande projektledare (från och med 2023-09-01)
- Lotta Ryk, biträdande projektledare (till och med 2024-03-29)
- Jenny Ågren, utredare
- Maja Kärrman Fredriksson, informationsspecialist
- Irini Åberg, projektadministratör (till och med 2025-02-28)
- Sara Fundell, projektadministratör (från och med 2025-03-01)
- Jenny Odeberg, projektansvarig chef